

HARP HALİNDEKİ SİLÂHLİ KUVVETLERİN HASTA VE YARALILARININ VAZİFELERİNİN ISLAHI HAKKINDA 12 AĞUSTOS 1949 TARİHLİ CENEVRE SÖZLEŞMESİ

Harp halindeki ordularda bulunan yaralı ve hastaların durumlarının ıslahı hakkında 27 Temmuz 1929 Cenevre Sözleşmesini gözden geçirmek için 21 Nisandan 12 Ağustos 1949'a kadar Cenevre'de toplanmış olan Diplomatik Konferansa katılırları Hükümetlerin, aşağıda imzaları bulunan, yetkili temsilcileri şu hususlarda mutabık kalmışlardır.

BÖLÜM - I

Genel hükümler

Madde - 1

Yüksek Akıd Taraflar işbu Sözleşmeye her halü kârda riayet etmeyi ve ettirmeyi taahhüt ederler.

Madde - 2

Sulh zamanında yürürlüğe girecek olan hükümleri hariç, işbu Sözleşme harp ilânında yahut iki veya mütaadit Yüksek Akıd Taraf arasında çıkabilecek silâhlı anlaşmazlık halinde, harp hali bunlardan biri tarafından tanınmasa dahi, uygulanacaktır.

Sözleşme, aynı zamanda, Yüksek Akıd Taraflardan birinin topraklarının kısmen veya tamamen işgali halinde, bu işgal hiç bir askerî mukavemetle karşılaşılmasa dahi, uygulanacaktır.

Anlaşmazlık halinde Devletlerden biri işbu Sözleşmeye taraf teşkil etmiyorsa, buna taraf olan Devletler karşılıklı münasebetlerinden Sözleşmeye bağlı kalacaklardır. Bundan başka, bu Devletler, taraf olmayan Devletçe Sözleşme hükümleri kabul ve tatbik edildiği takdirde, o Devlete karşı Sözleşme ile bağlı olacaklardır.

Madde - 3

Milletlerarası mahiyette olmayan bir silâhlı anlaşmazlığın Yüksek Akıd Taraflardan birinin toprakları üzerinde çıkması halinde, anlaşmazlığa taraf teşkil edenlerden her biri, en az olarak, aşağıdaki hükümleri uygulamakla mükellef olacaktır:

1. Muhasamata doğrudan doğruya iştirak etmeyen kimseler, silâhlarını terkedenler ve hastalık, yaralılık, mevkufluk veya herhangi bir sebeple muharebe dışı kalanlar, ırk, renk, din ve akide, cinsiyet, doğum ve servet veya buna benzer herhangi bir kıstasa dayanan ve aleyhte görülen hiç bir tefrik yapılmadan insanî surette muamele göreceklendir.

Bu sebeple, yukarıda bahis konusu kimselere; aşağıdaki muamelelerin yapılması, nerede ve ne zaman olursa olsun, memnudur ve memnu kalacaktır.

a) Hayata, vücut bütünlüğüne ve şahsa tecavüz her nevi katil, sakatlanma, vahşice muamele, işkence ve eziyet;

b) Rehine almak;

c) Şahısların izzeti nefislerine tecavüz, bilhassa hakaretamiz ve haysiyet kırıcı muameleler;

d) Medenî milletlerce elzem olarak tanınan adli teminatı haiz nizami bir mahkeme tarafından önceden bir yargılama olmaksızın verilen mahkûmiyet kararları ile idam cezalarının infazı.

2. Yaralı ve hastalar toplanacak ve tedavi edilecektir.

Milletlerarası Kızılhaç Komitesi gibi tarafsız insani bir teşkilât, anlaşmazlık halinde taraflara hizmetlerini arzedebilecektir.

Anlaşmazlık haline eki taraflar, bundan başka; hususî anlaşmalar yolu ile işbu Sözleşmenin diğer hükümlerinin tamamı veya bir kısmını yürürlüğe getirmeye çalışacaklardır.

Yukardaki hükümlerin uygulanması anlaşmazlık halinde bulunan tarafların hukukî durumları üzerinde bir tesir icra etmeyecektir.

Madde - 4

Tarafsız devletler topraklarına kabul veya enterne edilecek Anlaşmazlık halindeki devletlerin silâhlı kuvvetlerine mensup yaralı ve hastalarıyla Sağlık ve Dinî teşkilâtları üyelerine ve bulunacak ölülerine işbu Sözleşmenin hükümlerini kıyas yoluyla uygulayacaklardır.

Madde - 5

İşbu Sözleşme, himaye altında iken düşman eline düşen kimselere, katî şekilde iadelerine kadar, uygulanacaktır.

Madde - 6

10,15, 23, 28, 31, 36 ve 37 nci maddelerde bilhassa derpiş olunan Anlaşmalara ilâveten, Yüksek Akıd Taraflar, ayrıca halledilmesini münasip görecekleri bütün hususlarda, özel Anlaşmalar aktebileceklerdir. Hiç bir Özel Anlaşma, yaralı ve hastalarla Sağlık ve Dinî Teşkilâtlar Üyelerinin işbu Sözleşme ile tespit olunan durumlarına zarar getiremez ve bunlara Sözleşme ile verilen hakları azaltamaz.

Yukarda bahis konusu edilen veya sonradan aktedilen Anlaşmalarda sarahaten âksine hükümler olmadıkça, veya Anlaşmazlıktaki Taraflardan biri veya diğeri tarafından kendileri için daha müsait tedbirler alınmadıkça hastalar ve yaralılar, Sağlık ve Dinî Teşkilât üyeleri bu Anlaşmalardan, Sözleşme hâklarında uygulandığı müddetçe faydalanacaklardır.

Madde - 7

Yaralılar, hastalar ve Sağlık ve Dinî Teşkilât üyeleri işbu Sözleşmenin ve icabında 6 ncı maddenin derpiş ettiği hususî Anlaşmaların kendilerine sağladığı haklardan kısmen veya tamamen hiç bir zaman feragat edemezler.

Madde - 8

İşbu Sözleşme, anlaşmazlık halinde bulunan tarafların menfaatlerini korumakla mükellef hamî devletlerin işbirliği ile ve bunların kontrolü altında uygulanacaktır. Hamî Devletler bu maksatla diplomasi ve konsolosluk memurlarından maada, kendi uyruklarından veya başka tarafsız Devletler uyruklarından delegeler tâyin edebilirler. Bu delegelerin tâyini için nezdinde vazife görecekler devletin muvafakati alınacaktır.

Anlaşmalık halindeki Taraflar havi Devletin temsilci veya delegelerinin vazifesini mümkün olduğu kadar geniş ölçüde kolaylaştıracaklardır.

Hamî Devletlerin temsilci veya delegeleri işbu Sözleşme ile tâyih olunan vazifelerinin hudutlarını hiç bir suretle aşmayacaklar; bilhassa, nezdinde vazife gördükleri Devletin mübrem emniyet zaruretlerini dikkate alacaklardır. Bunların çalışmaları ancak âcil askerî zaruretlerde; istisnâ ve geçici olarak, tahdit olunabilir.

Madde - 9

İşbu Sözleşmenin hükümleri, Milletlerarası Kızılhaç Komitesi veya herhangi bir tarafsız teşkilâtın, anlaşmazlık halindeki Tarafların muvafakatiyle yaralı ve hastalar ile Sağlık ve Dinî Teşkilât üyelerini korumak için girişeceği insanî çalışmalara mani değildir.

Madde - 10

Akıd Devletler; işbu Sözleşme gereğince hamî devletlere düşen vazifeleri, bunları tarafsızlık ve müessirlik bakımından her türlü teminatı haiz bir teşkilâta tevdi hususunda her zaman anlaşabileceklerdir.

Yaralılar ve hastalar, sağlık ve din personeli üyeleri, herhangi sebeple, hamî bir Devlet veya birinci fıkrada bahis konusu edilen bir teşkilâtın himayesinden herhangi bir sebeple faydalanmazlar yahut artık faydalanamaz olurlarsa., bunları elinde bulunduran Devlet anlaşmazlık halindeki Devletler tarafından işbu sözleşme gereğince tayin olunan hamî Devletlere ait vazifeleri deruhte eylemesini tarafsız bir devlet veya böyle bir teşkilâttan talep edecektir.

Bu tarzda bir himaye sağlanamadığı takdirde, zilyed Devlet, işbu sözleşmenin hamî Devletlere yüklediği insanî vazifeleri üzerine alması için Kızılhaç Milletlerarası Komitesi gibi bir insanî teşkilata müracaat edecek, veya işbu maddehükümleri mahfuz kalmak kaydıyla, böyle bir teşkilâtın yapacağı hizmet tekliflerini; kabul eyleyecektir.

Her tarafsız Devlet veya ilgili Devletçe davet olunan veya yukarda anılan maksatlarla hizmet teklifinde bulunan teşkilât, işbu Sözleşme ile korunan kimselerin tabi buldukları muharip Devlete karşı mesuliyetlerini müdrük olarak çalışmalı ve vazifesini lâyıkıyla ve tarafsızlıkla yapabilecek bir durumda olduğunu ispat için kâfi teminat vermelidir.

Askerî hadiseler ve bilhassa topraklarının tamamı veya mühim bir kısmı işgal edilmiş bulunması dolayısıyla başka bir Devlet veya onun müttelikleri karşısında, geçici olsa dahi, müzakere serbestliği tahdit edilmiş bulunan bir Devletin diğerk Devletle akteceği hususî anlaşma yukardaki hükümlere aykırı olamaz.

Bu sözleşmede "Hami devlet" tâbiri, işbu maddenin anlamına göre hami devletin yerine kaim olan teşekkülleri de ifade etmektedir.

Madde - 11

Himaye olunan kimselerin menfaati icabı olarak saydıkları bütün hallerde ve hassaten işbu Sözleşme hükümlerinin uygulanması veya yorumlanması hususunda muharip taraflar arasında anlaşmazlık halinde, hami devletler anlaşmazlığın halli için tavassutta bulunacaklardır.

Bu maksatla, hami Devletlerin her biri, bir tarafın davetiyle veya kendiliğinden, anlaşmazlık halindeki taraflardan temsilcilerinin ve bilhassa yaralı ve hastalara bakmakla mükellef makamların ve sağlık ve din personeli üyelerinin, muhtemelen tarafsız bir toprakta tâyin edilecek münasip bir yerde toplanmalarını teklif edebilir. Anlaşmazlık halindeki taraflar kendilerine bu yolda yapılacak tekliflere cevap vermeye mecbur olacaklardır.

Hami devletler, gerekirse, tarafsız bir devlete mensup veya Kızılhaç Milletlerarası Komitesini temsil eden bir şahsiyetin bu toplantıya katılmasını anlaşmazlık halindeki Tarafların tasvibine sunabilirler.

BÖLÜM - II

Yaralılar ve hastalar

Madde - 12

Silâhlı kuvvetler mezusupları ve 13 ncü maddede sayılan diğer şahıslardan yaralı veya hasta olanlar her halü kârda saygı görecekler ve korunacaklardır.

Bunlar cinsiyet, ırk, milliyet, din, siyasi akide veya buna benzer herhangi bir kıstasa dayanan aleyhte hiç bir tefrika tâbi tutulmaksızın, kendilerini elinde bulunduran Devlet tarafından insaniyetle muamele görecekler ve tedavi edileceklerdir. Bunların hayatlarına veya şahıslarına karşı her nevi tecavüz ve bu meyanda öldürülmeleri veya yok edilmeleri, işkenceye mâruz bırakılmaları, üzerlerinde biyolojik tecrübeler yapılması, kasten tıbbî yardımdan veya ihtimamdan mahrum edilmeleri veya bulaşıcı hastahk yahut enfeksiyon tehlikesine bırakılmaları katiyen yasaktır.

Tedavi esnasında ancak tıbbî zaruret sebebiyle sıra hususunda tercih yapılabilir.

Kadınlar, cinsiyetlerinin gerektirdiği bütün hususi ihtimamlarla muamele göreceklerdir.

Muhasima yaralı ve hasta terketmeye mecbur olan bir muharip taraf askeri zaruretlere müsaadesi nispetinde bunların bakımlarına yardım edecek sağlık personel ve levazımının bir kısmını da onlarla beraber bırakacaktır.

Madde - 13

İşbu Sözleşme aşağıdaki sınıflara mensup yaralı ve hastalara uygulanacaktır :

1. Anlaşmazlık halinde bulunan tarafın silâhlı kuvvetleri ile bu kuvvetlere bağlı milis ve gönüllü birliklerinin mensupları,

2. Teşkilâtli mukavemet hareketleri mensupları da dahil olmak üzere, muharip bir tarafa bağlı olup işgal altında da bulunsa, kendi topraklarının dışında veya içinde hareket eden diğer milis ve gönüllü birliklerinin mensupları;

Şu kadar ki; teşkilâtli mukavemet hareketleri de dahil, bu milli veya gönüllü birliklerinin aşağıdaki şartları haiz olmaları gerekir;

- Başkalarında madunlarından mesul bir şahıs bulunması;
- Sabit ve uzaktan seçilir, bir ayırt edici alâmete sahip olmaları
- Açıkça silâh taşımaları;
- Hareketlerinde harp, kanun ve âdetlerine uymaları

3. "Zilyed" Devletçe tanınmayan bir hükümet veya makama bağlı olduklarını iddia eden muntazam silahlı kuvvetlerin mensupları;

4. Refakat ettikleri silâhlı kuvvetlerin müsaadesini almış bulunmak şartıyla, askerî uçakların sivil mürettebatı, harp muhabirleri, mütaahhitler, askerin istirahat esbabını temin ile mükellef çalışma birlik veya hizmetlerinin mensupları gibi, silahlı kuvvetlere doğrudan doğruya mensup olmakla beraber bu kuvvetlere refakat eden şahıslar;

5. Anlaşmazlık halindeki tarafların Devletler hukukunun sair hükümlerine göre daha müsait muameleden faydalanmayan ticaret filosu mürettebâtı(kaptanlar, pilotlar, çıraklar dahil) ve sivil havacılık mürettebatı mensupları;

6. Açıkça silâh taşımak ve harp kanun ve âdetlerine saygı göstermek şartıyla, muntazam silâhli kuvvet teşkiline vakit bulamadan düşmanın yaklaşması üzerine istilâ kuvvetleriyle çarpışmak üzere kendiliklerinden silâha sarılan işgal edilmemiş bir toprağın halkı,

Madde - 14

Yukardaki maddehükümleri mahfuz kalmak şartıyla, bir muharibin, muhasımı eline düşen hasta ve yaralıları harp esiri sayılacak ve bunlar hakkında Devletler, Hukukunun harp esirlerine mütaallik kaideleri; tatbik olunacaktır.

Madde - 15

Muharip Devletler her zaman ve bilhassa bir müsademenin sona ermesiyle hasta ve yaralıları aramak, toplamak, yağma ve fena muameleye karşı himaye etmek, ölümleri aramak ve bunların soyulmasını önlemek için, vakit geçirmeden mümkün olan tedbirleri alacaklardır. Ahval ve şeraitin müsait görüldüğü zamanlarda muharebe sahasında bulunan yaralıların kaldırılması, nakli ve mübadelesi için bir mütareke, ateş, kesme veya mevzîî anlaşmalar yapılacaktır.

Keza muhasara edilmiş veya çevrilmiş bulunan bir bölgeden yaralı ve hastaların tahliyesi, mübadelesi, bu bölgeye gönderilen sıhî malzeme ve dinî ve sıhî personelin geçişi için muharip taraflar aralarında mevzîî anlaşmalar akdedeceklerdir.

Madde - 16

Muharipler muhasım taraftan ellerine düşen hasta, yaralı ve ölümlerin hüviyetlerini tâyine yarayan bütün malûmatı mümkün olan en kısa bir zamanda tespit edeceklerdir. Bu malûmat mümkün ise aşağıdaki hususları ihtiva edecektir:

- a) Tabi oldukları devletin adı;
- b) Mürettepleri veya sicil numaraları;
- c) Soyadları;
- d) Ad veya adları;
- e) Doğum tarihleri;
- f) Hüviyet cüzdanı veya plâkasında mezkûr diğer malûmat;
- g) Esir düşme veya ölüm tarihi ve yeri;
- h) Yaralara, hastalığa veya ölüm sebeplerine mütedair malûmat.

Yukardaki malûmat mümkün olan en kısa zamanda, harp esirlerine yapılacak muameleye mütedair 22 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmesinin 122 nci maddesinde derpiş olunan istihbarat bürosuna tebliğ olunacaktır. Bu büro, alman malumatı, Harp Esirleri Merkez Ajansı ve hami Devlet vasıtasıyla ilgililerin tabi oldukları Devlete bildirecektir.

Anlaşmazlık halindeki taraflar, ölüm ilmühaberlerini veya usulüne uygun olarak tasdikli ölü listelerini tespit ederek yukardaki fıkrada gösterilen yoldan birbirlerine ulaştıracaklardır.

Muharip taraflar, ölümlerin üzerinde bulunan çift hüviyet plâkasının yarısını, hakikî veya manevî kıymeti olan bütün eşyayı, paraları, ölümlerin aileleri için ehemmiyetli görülen diğer vesikaları, vasiyetnameleri toplayıp aynı büro vasıtasıyla yekdiğerlerine ulaştıracaklardır.

Gerek bu eşya ve gerekse teşhis edilemeyen diğer şeyler mühürlü bir paket içinde ölmüş olan sahibinin hüviyetini tespite yarayacak tafsilâtı muhtevî bir beyanname ve pakete ait tam bir müfredat cetveliyle birlikte gönderilecektir.

Madde - 17

İhtilâf halindeki taraflar, ölümü tespit ve ölünün hüviyetini tâyin ederek bu hususlarda malûmat verebilmek için, cesetlerin gömülmesinden veya yakılmasından evvel dikkatli bir tıbbî muayeneye tabi olmasına itina edeceklerdir. Ölüler hal ve şartlar müsaade ettiği azami ölçüde münferiden tedfin veya ihrak edileceklerdir.

Çift hüviyet plâkasının yarısı veya plâka tek ise olduğu gibi cesetin üstünde bırakılacaktır.

Cesetler yalnız mücbir sıhhi sebepler veya ölünün mensubu bulunduğu dinin icabatı dolayısıyla ihrak edilebilir.

Yakılma takdirinde, tasdikli ölüm listesi veya ölüm ilmühaberi üzerinde esbabı hakkında meşruhat verilerek zikir olunacaktır.

Anlaşmazlık halinde taraflar bundan başka ölenlerin şerefli surette ve mümkün ise mensup buldukları dinin merasimiyle gömülmesi ve mezarlarına hürmet edilmesi ve bunların mümkün olduğu takdirde milliyetlerine göre bir araya toplatılması ve tekrar bulunabilecek şekilde işaretlenmesi ve bakılması hususlarına dikkat edecekler ve bu maksatla, muhammatın başında resmî olarak bir mezarlıklar servisi kuracaklardır. Bu servis mezarların yerleri ne olursa olsun cesetlerin tekrar mezardan çıkarılıp teşhis ve icabında memleketlerine sevkedilmelerini sağlayacaktır.

Bu hükümler mezarlıklar servisi tarafından, ilgili memleketin bu hususta alacağı tedbire intizaren muhafaza edilen küller hakkında da tatbik olunacaktır.

Bu servisler ahval ve şerait müsait bulunduğu zaman ve en geç olarak muhasamatın sonunda, 6 ncı maddenin 2 nci fıkrasında mezkûr istihbarat bürosu vasıtasıyla kabirleri tarif eden ve tam yerlerini gösteren listeleri ve medfun bulunan ölümlere art malumatı aralarında teati eyleyeceklerdir.

Madde - 18

Askerî makam, hasta ve yaralıların kendi murakabesi altında toplanması ve hayırhahlıkla tedavi olunması hususunda halkın merhamet ve gayretine başvuracak ve bu suretle yardımda bulunanları himaye edecek, kendilerine kolaylıklar gösterecektir.

Muhasım taraf bölgeyi veya bunun kontrolünü tekrar eline geçirirse bu şahıslara aynı himaye ve kolaylıkları gösterecektir.

Askerî makam işgal ve istilâ edilen bölgelerde yardım cemiyetlerine ve halka, hangi milletten olursa olsun hasta ve yaralıları toplamak ve derhal tedavi etmek için gereken müsaadeyi verecektir.

Sivil halk bu hasta ve yaralılara hürmet gösterecek ve bunlara hiç bir tecavüzde bulunmayacaktır.

Hiç kimse hasta ve yaralıları ihtimam göstermiş bulunduğu anda ötürü tehdide maruz kalmayacak ve mahkûm edilmeyecektir.

İşbu maddehükümleri işgal eden Devleti hasta ve yaralıları karşı sıhhi ve manevî sahada kendisine terettüp eden vecibelerden muaf kılmaz.

BÖLÜM - III

Sıhhiye birlikleri ve müesseseleri

Madde - 19

Sağlık servisine bağlı sabit müesseseler ve seyyar sıhhiye birlikleri hiç bir surette tecavüze maruz bırakılmayarak muharipler tarafından hürmet görecektir ve himaye olunacaklardır.

Bu müessese ve birlikler muhasım tarafın eline düşerlerse hasta ve yaralıları için gereken ihtimam ve tedavi esir eden Devlet tarafından sağlanmadıkça işlerine devam edeceklerdir.

Yetkili makamlar; yukarıda mezkûr Sıhhi Birlik ve Müesseselerin, mümkün mertebe, askerî hedeflere yapılmama muhtemel taarruzlardan tehlikeye düşmeyecek yerlerde bulundurulmalarına dikkat edeceklerdir.

Madde - 20

Denizde bulunan silahlı kuvvetler kazazede, hasta ve yaralıların vaziyetlerinin ıslahına mütedair 22 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmesiyle himaye edilen hastane gemilerine karadan taarruz yapılmayacaktır.

Madde - 21

Sağlık servisine bağlı seyyar sıhhiye birlik ve müesseseleri ancak insanî vazifeleri haricinde düşmana zarar verecek efalde bulunmak maksadıyla kullanıldıkları takdirde himaye edilmeyeceklerdir. Mahaza, bu himaye münasip hallerde mâkul bir mühlet ile yapılan ve neticesiz kalan bir ihtardan sonra kesilecektir.

Madde - 22

Bir sıhhiye birliği ve müessesesini, 19 ncu madde ile temin olunan himayeden mahrum edecek mahiyette görülmeyen hususlar şunlardır:

1. Sıhhiye birlik veya müessesesi personelinin silahlı olması ve silahlarını kendisinin veya hasta ve yaralıları müdafaası için kullanması;
2. Silahlı hastacılar bulunmadığı takdirde, sıhhiye birlik veya müessesinin bir müfreze nöbetçiler veyahut bir muhafız kıtası tarafından korunması;
3. Sıhhiye birlik veya müessesesinde hasta ve yaralılardan alınmış ve henüz yetkili servise teslim edilmemiş olan mühimmat ve portatif silahların bulunması;
4. Sıhhiye birlik veya müessesesinde buna bağlı olmayan veteriner servisi malzemesi veya personelinin bulunması;
5. Sıhhiye birlik ve müesseseleri veya bunların personeli tarafından yapılan insanî hizmetlerin sivil yaralı veya hastalara teşmili.

Madde - 23

Sözleşen taraflar sulh zamanında ve anlaşmazlık halindeki taraflar da muhasamat başladıktan sonra kendi topraklarında ve ihtiyaç varsa, işgal edilen topraklarda hasta ve yaralıları savaşın tesirlerinden vikâye için sağlık mahal ve bölgeleri, ihdas edebilecekler ve bu mahal ve bölgeleri, bunların kuruluş ve idaresini sağlamak ve buralarda toplanan kimselere bakmakla mükellef personeli de koruyacak surette teşkilâtlandırılacaklardır.

Anlaşmazlığın başında veya anlaşmazlık devam ederken, ilgili taraflar ihdas edecekleri sağlık mahal ve bölgelerinin tanınması için aralarında anlaşmalar yapabileceklerdir.

İlgili taraflar bu maksatla işbu sözleşmeye bağlı anlaşma projesinde derpiş olunan hükümleri zarurî gördükleri takdirde tadil ederek yürürlüğe koyabileceklerdir.

Hami Devletler ve Milletlerarası Kızılhaç Komitesi, sıhhi mahal ve bölgelerin tamamını kolaylaştırmak için, tavassutta bulunacaklardır.

BÖLÜM - IV

Personel

Madde - 24

Münhasıran hasta ve yaralıların araştırılması, kaldırılması, nakli, tedavisi veya hastalıkların önlenmesi ile vazifelendiren personel, sıhhiye birlik ve müesseseleri idaresi ve yirde himaye edilecek ve saygı göreceklendir.

Madde - 25

İcabında hasta ve yaralıların araştırılması, kaldırılması, nakli veya tedavisi için yardımcı teskereci veya hastabacı olarak kullanılmak üzere hususi surette talim ve terbiye görmüş olan askerler düşmanla tamese geldikleri veya esir düştükleri sırada yukardaki vazifeleri görmekte iseler aynı surette himaye edilecekler ve hürmet göreceklendir.

Madde - 26

Hükümetleri tarafından usulüne göre tanınmış ve yetkilendirilmiş olup, 24 üncü maddede derpiş edilen personelin gördüğü işleri yapacak olan Milli Kızılhaç cemiyetleri ve diğer gönüllü yardım cemiyetleri personeli askeri kanun ve nizamnamelere tabi bulunmak şartıyla 24 üncü maddede zikrolunan personel gibi muamele göreceklendir.

Her Yüksek Akid Taraf, ordularının resmi sağlık servisine, kendi mesuliyeti altında, yardımda bulunacak olan cemiyetlerin isimlerini gerek sulh zamanında, gerekse muhasamat esnasında fakat herhalde bunların fiilen kullanılmasından evvel diğer tarafa tebliğ eyleyecektir.

Madde - 27

Bir bitaraf memlekette tanınan bir cemiyetin sıhhi teşekkülleri ve kendi personeli ile ihtilaf halindeki taraflardan birine yardımda bulunmak için evvel emirde hükümetinin muvafakatini ve ihtilaf halindeki tarafın da müstesnasını istihsal eylemesi lazımdır.

Bu personel ve sıhhi teşekküller yardımda buldukları tarafın kontrolü altında çalışacaklardır.

Bitaraf Devlet hususudaki rızasını yardımı kabul eden Devletin hasmına tebliğ eyleyecektir.

Yardıma kabul eden taraf bunu kullanmadan evvel keyfiyeti muhasım tarafa bildirmeye mecburdur.

Bu yardım hiç bir surette ihtilafa müdahale mahiyetinde telakki olunmayacaktır.

Birinci fıkrada zikrolunan personeli teşkil eden kimseler men-sup oldukları memleketten ayrılmadan evvel 40 ncı maddede derpiş olunan hüviyet vesikalarını usulüne göre tedarik etmiş bulunacaklardır.

Yardımlı kabul eden taraf bunu kullanmadan evvel keyfiyeti muhasım tarafa bildirmeye mecburdur.

Bu yardım hiç bir surette ihtilâfa müdahale mahiyetinde telâkki olunmayacaktır.

Birinci fıkrada zikrolunan personeli teşkil eden kimseler mensup oldukları memleketten ayrılmada evvel 40 ncı maddede derpiş olunan hüviyet vesikalarını usulüne göre tedarik etmiş bulunacaklardır.

Madde - 28

24 ve 26 ncı maddelerde tâyin edilen personel muhasım tarafın, eline düşerse ancak harp esirlerinin adedi, mânevî ihtiyaçları ve sağlık durumlarının gerektirdiği ölçüde alıkonabilecektir. Bu suretle geri verilmeyen personel mensupları harp esiri sayılmamakla beraber harp esirlerinin göreceği muameleye dair olan 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmesinin bütün hükümlerinden istifade edeceklerdir. Bunlar eline düştükleri Devletin askeri kanun ve nizamnamelerine göre yetkili servislerinin emrinde ve meslekî duygularına uygun olarak tercihan mensup buldukları silahlı kuvvetlerin harp esirlerine karşı tabbî ve manevî hizmetlerini ifaya devam edecekler ve bu hizmetleri görürken aşağıdaki kolaylıklardan da müstefit olacaklardır:

a) Kamp dışındaki hastanelerde veya hizmet kıtalarında bulunan harp esirlerini muayyen zamanda ziyaret için kendilerine müsaade verilecektir. Personeli elinde tutan, makam personel mensuplarına, bu ziyaretler için lüzumlu nakil vasıtalarını temin edecektir.

b) Her kampta, en yüksek rütbede olan en kıdemli askerî tabip, alıkonan sıhhî personelin faaliyetlerine mütaallik hususlarda kamp askerî makamlarına karşı sorumlu bulunacaktır.

Bunun için, anlaşmazlık halindeki taraflar muhasamatın başında, sıhhî personellerle 26 ncı maddede mezkûr cemiyetler personeli rütbelerinin mukabilleri hakkında anlaşacaklardır.

Kıdemli tabip ve askeri imam ve rahipler vazifelerine mütaallik, işler için yetkili kamp makamlarıyla doğrudan doğruya temasta bulunacaklardır.

Bu makamlar mezkûr işlere mütaallik muhaberât için gereken kolaylıkları göstereceklerdir.

c) Esir düşen sıhhî personel kampın iç disiplinine tabi olmakla beraber tıbbî veya dinî vazifelerine aykırı olan hiç bir işte kullanılmayacaktır.

Muhasamat esnasında, muharip taraflar esir düşen sıhhi personelinin mübadelesi hususunda anlaşacaklar ve bunun şeklini kararlaştıracaklardır.

Yukardaki hükümlerden hiç biri sıhhî personeli esir eden Devleti sıhhî ve manevî bakımlardan harp esirleri hakkında kendisine terettüp eden vecibeleri ifadan vâreste kılmaz.

Madde - 29

25 ncı maddede tayin olunan personel düşman eline düşünce harp esiri sayılacak ve ihtiyaç varsa sıhhi işlerde kullanılacaktır.

Madde - 30

28 ncı madde hükümlerine göre alıkonulması zarurî görülmeyen personel mensupları askerî zaruretler müsaade ettiği ve bir dönüş yolu açıldığı takdirde mensup oldukları memlekete iade olunacaklar; iade olununcaya kadar, harp esiri sayılmamakla beraber, harp esirlerinin göreceği muameleye mütedair 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmesinin bütün hükümlerinden istifade edeceklerdir.

Bunlar muhasım tarafın idaresi altında vazifelerini ifaya devam edecekler ve tercihan mensup oldukları muharip tarafın hasta ve yaralılarına bakmaya memur edileceklerdir.

Hareket ederken kendilerine ait aletleri, menkul kıymetleri ve şahsî eşyayı beraberlerinde götüreceklerdir.

Madde - 31

30 ncü maddede muhasım tarafa iadesi derpiş olunan personelin seçilmesi siyasi fikir, din ve ırk nazarı itibara alınmayarak, ilgililerin sağlık durumuna ve esir düşme tarihleri sırasına göre icra olunacaktır.

Anlaşmazlık halindeki taraflar muhasamatın başında hususî anlaşmalarla, esir adedine göre alıkonacak sıhhî personel yüzde nispetini ve bunun kamplara tevziini tespit edebileceklerdir.

Madde - 32

27 nci maddede tâyin olunan Şahıslar muhasım tarafın eline düşünce alıkonmayarak serbest bırakılacaklardır. Hit fına anlaşma bulunmadıkÇa, bunlara askeri icapların müsait bulunmasına göre, bir dönüş yolu aŐılır aŐılmaz kendi memleketlerine ve olmadıŐı takdirde hizmetinde bulunmuş oldukları tarafın topraŐına avdet etmek iÇin gereken müsaade verilecektir.

Bunlar, iade olununcaya kadar; muhasım tarafın idaresi altında vazifelerini ifaye devam edecekler ve tercihan, hizmetinde bulunmuş oldukları tarafın hasta ve yaralılarına bakmaya memur edileceklerdir. Hareket ederken, kendilerine ait aletleri, menkul kıymetleri, Őahsi eşyayı ve mümkün ise nakil vasıtalarını beraberlerinde götüreceklerdir.

Anlaşmazlık halindeki taraflar bu personeli ellerinde bulundurdıkları zaman bunlara kendi ordularını personeli gibi bakarak aynı lojmanları, tahsisatı ve maaŐları temin edeceklerdir.

İlgililere verilecek gıda, normal sağlık durumlarını temin iÇin miktar, kalite ve tenevv  bakımından her vakit kâfi derecede olacaktır.

BÖLÜM - V

Binalar ve malzeme

Madde - 33

Silahlı kuvvetlerin, muhasım tarafın eline düşen, sevyar sıhhi birliklerine ait malzeme, hasta ve yaralıları muhassas kalacaktır.

Silahlı kuvvetlerin sabit sıhhi müesseselerine ait binalar, malzeme ve depolar harp hukukuna tabi tutulacak ve fakat hasta ve yaralıları iÇin zarurî oldukları m ddetŐe ciheti tahsisleri deĐiŐtirilemeyecektir. Maahaza, harp halindeki ordular komutanları, âcil askerî zaruretler karşısında, hasta ve yaralıların refahı iÇin zarurî görülen tedbirleri önceden almak Şartıyla, mezkûr malzeme, depo ve binaları kullanabileceklerdir.

İŞbu madde ile derpiş olunan malzeme ve depolar kasten tahrip olunmayacaktır.

Madde - 34

Sözleşmeden istifade etmesi kabul olunan yardım cemiyetlerine ait menkul ve gayrimenkul mallar Őahsi mülkiyet sayılacaktır.

Muhariplere harp kanun ve team lleriyle tanımiŐ bulunan müsadere hakkı yalnız âcil zaruretler karşısında ve hasta ve yaralıların durumu m emmen olmak Şartıyla kullanılacaktır.

BÖLÜM - VI

Sıhhi nakliyat

Madde - 35

Hasta ve yaralı veya sıhhi malzeme nakliyatı seyyar sıhhi birlikler gibi saygı ve himaye görecektir. Bu nakliyat veya taŐıtlar muhasım tarafın eline d Őt Ő  takdirde, hasta ve yaralıların durumu muhasım tarafÇa sağlanmak Şartıyla harp kanunlarına tabi tutulacaktır.

Müsadere edilen bütün nakil vasıtaları ve sivil personel Devletler Hukuku umumî kaidelerine tabi tutulacaklardır.

Madde - 36

Sıhhiye uÇakları, yani münhasıran hasta ve yaralıların tahliyesinde ve sıhhi personel ve malzemenin nakliyesinde kullanılan uÇaklar taarruz hedefi yapılmayacaklar ve ilgili muharipler arasında hususî surette tespit olunan güzergâhları takiben muayyen saatlerde ve yükseklere uŐarlarken muharipler tarafından saygı görecektir.

Bu uÇaklar alt, üst ve yan cephelerinde, milli al metlerinin yanında 38 nci madde ile derpiş olunan iŐareti görülecek Şekilde taŐıyacaklar, muhasamatın başında veya muhasamat esnasında muharipler arasında anlaşma ile tespit edilmiş olan diğer tanıtma vasıtaları ve iŐaretle mücehhez bulunacaklardır.

Hil fına anlaşma olmadıkÇa, düşmanın ülkesi veya işgal ettiŐi arazi üzerinden uÇmak memnudur.

Sıhhiye uÇakları iniş iÇin yapılan her ihtara itaat etmek mecburiyetindedirler. UÇak bu suretle indirildiğinde, kontrolden sonra iŐindekilerle tekrar uŐabileceklerdir.

Düşmanın ülkesine veya işgal ettiği araziye kazaen iniş yapan uçaktaki hasta ve yaralılar uçak mürettebatıyla birlikte harp esiri, sayılacaklardır. Sıhhiye personeli 24 ncü ve mütaakıp maddelen göre muamele görecektir.

Madde - 37

İkinci bent hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, anlaşmazlık halindeki tarafların sıhhiye uçakları bitaraf devletlerin ülkeleri üzerinden uçabilecekler, zaruret halinde veya tevakkuf maksadiyle bu devletlerin topraklarına ve karasularına da inebileceklerdir.

Bu uçaklar, toprakları üzerinden uçmak istedikleri bitaraf devletlere bu hususta önceden ihbarda bulunacaklar, karaya veya denize iniş için ya.pılan her ihtara itaat edeceklerdir.

Sıhhiye uçakları, anlaşmazlık halindeki taraflarla ilgili bitaraf devletler arasında hususî surette kararlaştırılan güzergâhları takiben muayyen saatlerde, ve yüksekliklerde uçtukları takdirde taarruza maruz kalmayacaklardır.

Maahaza, bitaraf devletler, sıhhiye uçaklarının, ülkeleri üzerinde uçuş veya inişleri için şerait veya takyidat vazedebileceklerdir. Bu şerait veya takyidat anlaşmazlık halinde bulunan taraflara farksız surette tatbik olunacaktır.

Bir sıhhiye uçağından, mahallî makamların rızasıyla bitaraf bir ülkede karaya indirilen yaralı veya hastalar, bitaraf devletle anlaşmazlık halindeki taraflar arasında hilâfına anlaşma bulunmadıkça, devletler hukukuna göre gerektirdiği takdirde yeniden savaşa katılamamalarını; teminnen, bitaraf devlet tarafından muhafaza edileceklerdir.

Bu takdirde hasta ve yaralıların hastane ve enterneman masrafları mensup buldukları devlet tarafından deruhte olunacaktır.

BÖLÜM - VII

Alâmeti farika

Madde - 38

İsviçre'ye karşı saygı eseri olmak üzere, federal hükümet millî renklerinin akis ve tebdiliyle teşkil olunan beyaz zemin üzerinde Kızılhaç arma alâmeti, ordulardaki sıhhiye servislerinin işaret ve alâmeti farikası olarak ipka edilmektedir.

Maahaza Kızılhaç yerine alâmeti farika olarak, beyaz zemin üzerinde Kızılay veya Kızılaslan ve Kızılgüneş kullanmakta bulunan memleketlerin bu işaretleri de işbu sözleşme anlamında aynen kabul edilmişlerdir.

Madde - 39

İşbu alâmeti farika, yetkili askerî makamın kontrolü altında olmak üzere, bayrak ve pazıbentlerle sıhhiye servisine ait bilcümle malzeme üzerinde bulunacaktır.

Madde - 40

24, 26 ve 27 nci maddelerde derpiş edilmiş olunan personel mensupları sol kollarında, askerî makam tarafından mûta, mühürlü, alâmeti farikayı hâmil ve rutubete karşı mukavim bir pazıbent taşıyacaklardır. Bu personel 16 ncı maddele derpiş olunan hüviyet plâkasından başka., üzerinde alâmeti farika bulunan hususî bir hüviyet vesikasını da hâmil olacaktır. Bu vesika rutubete karşı mukavim ve cebe girebilecek ebatta olacaktır. İlgilinin millî lisaniyle tanzim edilecek olan bu vesikada, en az olarak; sicil numarası, rütbesi, doğum tarihi, isim ve soyadı mukayyet bulunacaktır.

Bu vesikada, ilgilinin işbu sözleşmeden hangi sıfatla istifade hakkını haiz bulunduğu tespit olunacaktır.

Hüviyet varakasında ilgilinin fotoğrafından başka imzası veya parmak izleri veya her ikisi bulunacak ve askerî makamın soğuk damgası ile mühürlenmiş olacaktır.

Hüviyet varakası her orduda aynı şekilde olarak ve mümkün olduğu kadar sözleşen devletler ordularında da aynı tipte tanzim kılınacaktır. İtilâf halindeki taraflar işbu sözleşmeye örnek olarak eklenen nümuneden mülhem olabilirler. Bu devletler muhasamatın başında kullanacakları hüviyet varakası modelini yekdiğerlerine göndereceklerdir. Her hüviyet varakası mümkün ise, en az iki nüsha olarak tanzim kılınacak, bir nüshası ilgili devletçe muhafaza olunacaktır.

Yukarda mezkûr personel hiç bir surette hüviyet varakasından, alâmetlerinden ve kolundaki pazıbendi taşımak hakkından mahrum edilmeyecektir.

Ziyat halinde hüviyet varakasının ikinci nüshasını istihsal ve işaretlerin yenisini temin etmek hakkını haiz olacaktır.

Madde - 41

İhtilâf halindeki taraflar, her türlü tecâvüz hareketi ihtimalini önlemek maksadiyle, sıhhi teşkil ve müesseseleri gösteren alâmeti farikayı askerî icapların müsaadesi nispetinde düşman kara, hava ve deniz kuvvetleri tarafından iyice görülebilecek şekilde koymak için gerekli tedbirleri alacaklardır.

25 nci maddede zikrolunan personel, yalnız sıhhiye hizmetlerini görürken, askerî makam tarafından verilmiş, mühürlü, ortasında alâmeti farika bulunan küçük ebatta beyaz bir pazıbent taşıyacaktır. Bu personelin taşıyacağı askerî hüviyet varakalarında, ilgilinin gördüğü sağlık öğretimi, vazifesinin geçici mahiyeti ve kolunda pazıbent taşımak hakkı tasrih olunacaktır.

Madde - 42

Sözleşme ile alâmeti farika olarak kabul edilen bayrak, yalnız işbu sözleşmenin saygı gösterilmesini âmir bulunduğu sıhhiye teşekkül ve müesseselerine ve ancak askerî makamın muvafakatiyle çekilebilecektir.

Sabit sıhhiye müesseselerinde olduğu gibi seyyar sıhhiye birliklerinde de bunların tabi oldukları muharip tarafın millî bayrağı bulunabilecektir.

Maahaza, düşmanın eline düşen sıhhiye birlikleri yalnız Sözleşme ile kabul edilen bayrağı çekebileceklerdir.

Madde - 43

27 nci maddede yazılı şartlar dahilinde bir muharip tarafın hizmetinde çalışmasına müsaade olunan bitaraf memleket sıhhiye birlikleri, sözleşme ile kabul edilen bayrak ile birlikte, 42 nci maddede ile kendisine verilen salâhiyeti kullanan muharip tarafın da millî bayrağını çekmeye mecburdurlar.

Salâhiyettar askerî makam tarafından hilâfına emir verilmedikçe bu birlikler muhasım tarafın eline düşükleri takdirde dahi millî bayraklarını her vakit kullanabileceklerdir.

Madde - 44

Beyaz zemin üzerindeki Kızılhaç alâmeti ve "Kızılhaç" yahut "Cenevre Hacı" kelimeleri bu maddenin mütâakip fıkralarında derpiş edilen haller müstesna olmak üzere, gerek harp ve gerek sulh zamanlarında ancak işbu sözleşme ve benzeri meseleleri düzenleyen diğer Milletlerarası Sözleşmelerle korunmuş olan sıhhiye müessese ve birlikleriyle personel ve malzemeyi tâyin ve himaye için kullanabileceklerdir. 38 nci maddenin 2 nci fıkrasında derpiş olunan alâmeti farikaları kullanan memleketler için de aynı hüküm tatbik olunacaktır.

Millî Kızılhaç cemiyetleri ve 26 nci maddede derpiş olunan diğer cemiyetler Sözleşmeden istifadeyi sağlayan alâmeti farikayı ancak bu fıkra hükümleri çerçevesi içinde kullanmak hakkını haiz olacaklardır.

Bundan başka, Millî Kızılhaç cemiyetleri (Kızılay, Kızılaslan ile Güneş) Milletlerarası Kızılhaç Konferansında tespit edilen prensiplere uygun olan faaliyetleri için sulh zamanında millî mevzuata tevfikân Kızılhaç işaretini ve ismini kullanabileceklerdir.

Bu faaliyetlere harp zamanında devam bulunduğu takdirde, alâmeti farika Sözleşme himayesini sağlamaya mâtufluk telâkki edilemeyecek surette kullanılacak, küçük ebatta olacak ve pazıbent ve çatı üzerine vazolunmayacaktır.

Milletlerarası Kızılhaç teşekkülleri ve bunların usulüne göre ödevlendirilmiş olan personelleri beyaz zemin üzerindeki Kızılhaç işaretini her zaman istimalde mezun bulunacaklardır.

Hasta nakliye arabası (ambülans) olarak kullanılan vasıtaların ve sırf hasta veya yaralıların bakımına mahsus imdat mahallerinin yerini işaretlemek için sulh zamanında Kızılhaç (Kızılay, Kızılaslan ile Güneş) Millî cemiyetlerinden birinin hususi müsaadesiyle ve millî mevzuata uygun bulunmak şartıyla Sözleşme alâmeti farikası, istisnai olarak kullanılabilir.

BÖLÜM - VIII

Sözleşmenin uygulanması

Madde - 45

İhtilâf halindeki Taraflar Başkomutanları vasıtasıyla yukardaki maddelerin teferruatı icrasıyla derpiş edilmemiş bulunan hususların işbu Sözleşmenin umumî prensiplerine tevfikat uygulanmasını sağlayacaklardır.

Madde - 46

Sözleşme ile himaye edilen hasta ve yaralılara, personele, malzeme ve binalara karşı misilleme tedbirlerinin alınması memnudur.

Madde - 47

Yüksek Âkid Taraflar sulh ve harp zamanlarında işbu Sözleşme metninin mümkün olduğu kadar en geniş ölçüde yayınlanmasını ve bilhassa Sözleşme prensiplerinin bütün halk tarafından ve hassaten muharip silâhlı kuvvetlerle sağlık ve din personeline bilinmesini sağlamak üzere bu prensiplerin askerî ve mümkün ise sivil öğretim programlarına ithal edilmesini taahhüt ederler.

Madde - 48

Yüksek Akid Taraflar İsviçre Federal Konseyi vasıtasıyla ve harp esnasında hami devletlerin delâletiyle işbu Sözleşmenin resmi tercümelerini ve bunun uygulanmasını sağlamak üzere çıkarabilecekleri kanun ve nizamnameleri yekdiğerine ulaştıracaklardır.

BÖLÜM - IX

Sözleşme hilâfına hareketlerle suiistimallerin zecir ve men'i

Madde - 49

Yüksek Akid Taraflar aşağıdaki maddede tarif olunan ve işbu Sözleşmeyi vahim surette ihlâl eden bu suçlardan birini irtikâp etmiş veya irtikâp için emir veren kimselere tatbik olunacak cezaî müeyyideleri tespit eylemek üzere gereken kanunî tedbirleri almayı taahhüt ederler.

Her Akid Taraf bu ağır suçlardan birini irtikâptan veya bu hususta emir vermekten sanık kimseleri araştırarak ve bunları tabiyetleri ne olursa olsun kendi mahkemelerine sevkeyleyecektir.

Her Akid Taraf, isterse, kendi mevzuatında derpiş olunan şartlara göre sanıkları, bunların takip edilmesiyle ilgili olan ve aleyhlerinde kâfi delâil elde etmiş bulunan diğeri bir Akid Tarafa yargılanmak üzere teslim edebilecektir.

Her Akid Taraf mütaakip maddede tarif olunan ağır suçlardan başka işbu Sözleşme hükümlerine aykırı fiil ve hareketleri durdurmak üzere gereken tedbirleri alacaktır.

Sanıklar her hal ve kârda serbest müdafaa ve muhakeme usulleri; teminatından istifade edeceklerdir. Bu teminat harp esirlerinin göreceği muameleye mütedair 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmesinin 105 nci ve mütaakip maddelerinde derpiş edilenlerden dun olmayacaktır.

Madde - 50

Yukardaki maddede derpiş olunan ağır suçlar Sözleşme ile himaye edilen şahıslara ve mallara karşı irtikâp edilen aşağıdaki fiillerdir:

Taammüden adam öldürme, işkence veya biyolojik tecrübeler dahil gayriinsani muamele, kasdî olarak büyük ıstıraplara sebebiyet vermek veya insan sıhhatini veyahut vücut bütünlüğünü ağır surette haleldar etmek, malların, askerî zaruretlerin mâzur göstermeyeceği hallerde gayri meşru ve indî surette büyük ölçüde tasarrufu ve tahrip olunması,

Madde - 51

Hiç bir Akid Taraf yukardaki maddede derpiş olunan suçlar dolayısıyla kendisine veya diğeri bir Akid Tarafa terettüp eden mesuliyetlerden kendisini veya diğeri bir Akid Tarafı tebriye edemez.

Madde - 52

Anlaşmazlık halindeki taraflardan birinin talebi üzerine, Sözleşmenin ihlâl olunduğu iddiası hakkında taraflarca tespit olunan usule göre tahkikat yapılacaktır.

Tahkikat usulü hakkında bir anlaşmaya varılmadığı takdirde Taraflar takip edilecek usulü kararlaştıracak olan hakemi seçmek hususunda anlaşacaklardır.

İhlâl fiili tespit edilir edilmez anlaşmazlık halindeki Taraflar ona mümkün olan süratle nihayet verip menine tevessül eyleyeceklerdir.

Madde - 53

"Kızılhaç " veya "Cenevre Haçı" alâmet veya unvaniyle bunun, taklidi olan herhangi bir işaret veya unvanın işbu Sözleşme mucibince bunları kullanmak hakkını haiz olanlar hariç olmak üzere, cemiyet ve

şirketlerle hususî veya umumî ticaret müesseseleri tarafından kullanılması, bununla takip edilen gaye ve hattâ bunların kabul ve istimal tarihi ne olursa olsun, daima memnu bulunacaktır.

İsviçre Federal renklerinin İsviçre'ye hürmeten berakis edilerek kabul edilmiş olmasından ve İsviçre arması ile Sözleşme alâmeti farikasının birbirine karışabilmesinden dolayı, İsviçre Konfederasyonu armasını veya bunu taklit eden herhangi işaretin gerek bir fabrika veya ticaret markası makamında veya bu markaları teşkil eden unsurlar meyanında ve gerek ticaret dürüstlüğüne mugayir bir maksat tahtında ve gerekse İsviçrelilerin millî hislerini rencide edebilecek şartlar dahilinde hususî şahıslar veya cemiyetler tarafından istimleri, her zaman menedilecektir.

Bununla beraber, 27 Temmuz 1929 tarihli Cenevre Sözleşmesine dahil bulunmayan Yüksek Akıd Taraflar birinci fıkrada mezkûr alâmeti farikaları, unvanları, marka veya işaretleri eskidenberi kullananlara bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bunları terketmeleri için 3 senelik azamî bir mühlet verebileceklerdir.

Bu mühlet zarfında mezkûr işaretleri kullanmak harp zamanında bu Sözleşme ile himayeyi müstelzim görülemeyecektir.

Bu maddenin birinci fıkrasıyla tespit olunan memnuiyet eskidenberi ihtimal edenlerin müktesep haklarına tesiri olmamak üzere 38 nci maddenin 2 nci fıkrasında derpiş olunan alâmeti farikalara ve unvanlara da şamil bulunacaktır.

Madde - 54

Mevzuata halen kafi bulunmayan Yüksek Akıd Taraflar 53 ncü maddede derpiş olunan süistimleri daima, önlemek, zecir ve menetmek için gereken tedbirleri alacaklardır.

NİHAİ HÜKÜMLER

Madde - 55

İşbu Sözleşme Fransızca ve İngilizce olarak tanzim kılınmıştır. Her iki metin de aynı derecede muteberdir.

İsviçre Federal Konseyi Sözleşmenin Rus ve İspanyol lisanlarına resmî tercümesini sağlayacaktır.

Madde - 56

Bugünkü tarihi taşıyacak olan işbu Sözleşme 21 Nisan 1949'da Cenevre'de toplanan konferansta temsil edilen devletlerle bu konferansta temsil edilmeyip harp halindeki, ordularda hasta ve yaralılar durumlarının ıslahına mütedair, 1864, 1906 veya 1929 tarihli Cenevre Sözleşmelerine katılmış olan devletler namına 12 Şubat 1950 tarihine kadar imza edelebilecektir.

Madde - 57

İşbu Sözleşme mümkün olan süratle tasdik olunacak ve onanma belgeleri "Berne" de İsviçre Hükümetine tevdi olunacaktır.

Her tasdikname tevdiinde bir tutanak tanzim kılınacak ve bunun tasdikli bir örneği, İsviçre Federal Konseyi vasıtasıyla, Sözleşmeyi imzalamış veya buna, iltihak etmiş devletlere gönderilecektir.

Madde - 58

İşbu Sözleşme en az iki onama belgesinin tevdiinden altı ay sonra yürürlüğe girecektir.

Bilâhare, her Yüksek Akıd Taraf için onama belgesinin tevdiinden altı ay sonra yürürlüğe girecektir.

Madde - 59

İşbu Sözleşme Yüksek Akıd Taraflar arasındaki münasebetlerde 22 Ağustos 1864, 6 Temmuz 1906 ve 27 Temmuz 1929 tarihli sözleşmelerin yerine kaim olacaktır.

Madde - 60

Bu Sözleşme yürürlüğe girdiği tarihten itibaren; bunu imzalamamış olan her devletin iltihakına açık bulunacaktır.

Madde - 61

İltihaklar tahriren İsviçre Federal Konseyine tebliğ olunacak ve bunlar tebligat tarihinden altı ay sonra hüküm ve tesir icra edecektir.

İsviçre Federal Konseyi iltihak keyfiyetini Sözleşmeyi imzalamış bulunan devletlere tebliğ eyleyecektir.

Madde - 62

2 ve 3 ncü maddelerde derpiş olunan vaziyetler anlaşmazlık halindeki taraflarca, muhasamatın veya işgalin başlamasından evvel veya sonra yapılan tasdik ve iltihaklar hakkında derhal hüküm ifade edeceklerdir.

Anlaşmazlık halindeki tarafların tasdik veya iltihaklarına mütedair tebligat İsviçre Federal Konseyine en süratli yoldan yapılacaktır.

Madde - 63

Yüksek Akid Tarafların her biri işbu Sözleşmeyi feshetmek salâhiyetini haiz bulunacaktır. Fesih keyfiyeti yazı ile İsviçre Federal Konseyine tebliğ olunacaktır. Maahaza, ihtilâf halindeki tarafça tebliğ olunan mefsubiyet sulh akdoluncaya kadar ve her halde işbu Sözleşme ile himaye edilen şahısların tahliye ve anavatanlarına iadesi işleri bitmeden evvel hiç bir hüküm ifade etmeyecektir.

Fesih keyfiyeti yalnız fesheden devlet hakkında muteber sayılacak anlaşmazlık halindeki tarafların, milletler arasında âmme vicdanının icaplarına ve insanlık kanunlarına müstenit teamüllere göre tesbit olunan devletler hukuku prensipleri gereğince yerine getirmek mecburiyetinde buldukları vecibeler üzerinde hiç bir hüküm ve tesir ifade etmeyecektir.

Madde - 64

İsviçre Federal Konseyi işbu Sözleşmeyi Birleşmiş Milletler Kâtipliğine tescil ettirecektir. İsviçre Federal Konseyi işbu Sözleşmeye iltihak ve bunu tasdik veya fetih için kendisine yapılan tebligatı da Birleşmiş Milletler Kâtipliğine bildirecektir.

Yukardaki hususları tasdikan aşağıda imzaları bulunanlar salâhiyetnamelerini tevdi ettikten sonra işbu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

12 Ağustos 1949 tarihinde Fransızca ve İngilizce olarak tanzim kılınan bu Sözleşmenin aslı İsviçre Hükümeti arşivinde muhafaza olunacaktır. İsviçre Federal Konseyi işbu Sözleşmeyi imzalayan ve buna iltihak eden devletlere sözleşmenin birer tasdikli örneğini tevdi eyleyecektir.

EK: I

Sağlık bölge ve mahallerine mütallik Anlaşma Projesi

Madde - 1

Sağlık bölgeleri yalnız harp halindeki ordularda hasta ve yaralılar durumlarının ıslahına mütedair 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre Sözleşmesinin 23 ncü maddesinde mezkûr şahıslarla bu bölge ve mahallerin teşkilât ve idaresinden sorumlu ve buralarda toplanmış bulunan kimselere bakmakla mükellef personele tahsis olunacaktır.

Bununla beraber, daimî ikametgâhları bu bölgeler dahilinde bulunan kimseler buralarda kalmak hakkına malik olacaklardır.

Madde - 2

Bir sağlık bölgesinde, herhangi bir sıfatla bulunan kimseler bu bölgenin içinde ve dışında askerî harekât veya harp malzemesi istihsaliyle doğrudan doğruya alâkadar olan hiç bir işi göremeyeceklerdir.

Madde - 3

Bir sağlık bölgesi ihdas eden Devlet bu bölgeye girmek veya burada bulunmak hakkını haiz olmayan kimselerin buraya girmelerini menetmek için bütün gerekli tedbirleri alacaktır.

Madde - 4

Sağlık bölgeleri aşağıdaki şartları haiz bulunacaklardır:

a) Bu bölgeler bunları ihdas eden Devlet tarafından kontrol edilen arazinin küçük bir kısmını teşkil edeceklerdir.

b) Buralarda oturan halkın sayısı, bunların barındırabilecekleri insan miktarından az olacaktır.

c) Buralarda herhangi bir askerî hedef ile mühim endüstriyel veya idarî tesisat bulunmayacak ve bunlar bu gibi hedef ve tesisattan uzak olacaklardır.

d) Sağlık bölgeleri, çok muhtemel olarak harbin sevk ve idaresi için ehemmiyeti haiz olacak yerlerde ihdas olunmayacaktır.

Madde - 5

Sağlık bölgeleri aşağıdaki şartlara tabi tutulacaklardır:

a) Bunların muvasala yolları ve nakil vasıtaları askerî malzeme ve personelin yer değiştirmelerinde transit olarak dahi kullanılacaklardır.

b) Bunlar hiç bir suretle askerce müdafaa edilmeyeceklerdir.

Madde - 6

Sağlık bölgelerinin hudut ve binalarına Kızılhaç (Kızılay, Kızılaslan ile Güneş) konulacaktır. Bunlar gece hususi bir ziya tertibatıyla işaretlendirilebileceklerdir.

Madde - 7

Sulh zamanında veya muhasamatın başında her devlet kontrolü altında bulunan topraklarda tesis edilen sağlık bölgelerinin listesini bütün Akid Devletre ulaştırarak ve savaş esnasında ihdas edilecek her yeni sağlık bölgesini de Akid Devletlere bildirecektir.

Sağlık bölgesi muhasam tarafa tebliğ edilir edilmez resmen kurulmuş sayılacaktır.

Şayet muhasım taraf, bölgenin ihdasında, işbu Sözleşme ile derpiş olunan şartlardan birinin yerine getirilmediğini görürse bu bölgeyi kabul etmeyeceği hakkında ilgili tarafa acele tebligatta bulunacak veyahut bölgenin tanınmasını 8 nci maddede derpiş olunan kontrolün tesisine talik edebilecektir.

Madde - 8

Muhasım tarafça ihdas edilen bir veya birkaç sağlık bölgesini tanımış olan devlet bu bölgelerin, işbu Sözleşme ile derpiş olunan şartları haiz olup olmadıklarını tespit zımnında, bunların bir veya birçok hususî komisyonlar tarafından kontrol edilmelerini talebetmek hakkına malik bulunacaktır.

Bu maksatla hususi komisyon üyeleri muhtelif sağlık bölgelerine her zaman serbestçe girebilecekler ve hatta buralarda daimi surette oturabileceklerdir.

Bu üyelere kontrol vazifelerini görebilmeleri için kolaylıklar gösterilecektir.

Madde - 9

Hususî komisyon üyeleri işbu Sözleşme hükümlerine aykırı fiiller müşahede ederlerse keyfiyetten bölgenin tabi bulunduğu devleti derhal haberdar ederek bunun önlenmesi için azamî 5 günlük bir mühlet tayin edecekler ve bu hususta bölgeyi tanımış bulunan devlete de malûmat vereceklerdir.

Eğer verilen mühletin hitamında, bölgenin tabi bulunduğu devlet kendisine yapılan ihtar üzerine gereken işleme tevessül etmemiş bulunuyorsa, muhasım taraf bu bölge hakkında Sözleşme ile bağılı bulunmadığını beyan edebilecektir.

Madde - 10

Bir veya birkaç sağlık bölge ve mahallî ihdas eden devletle kendilerine tebligatta bulunmuş olan muhasım taraflar 8 ve 9 ncu maddelerde mezkûr hususî komisyonlara dahil olabilecek kimseleri tayin edecek veya bitaraf tarafından tayin ettireceklerdir.

Madde - 11

Sağlık bölgeleri hiç bir suretle taarruza uğramayacak, ihtilâfa dahil Taraflarca her zaman himaye edilecekler ve saygı görecektir.

Madde - 12

Bir arazi işgal edildiği takdirde orada bulunan sağlık bölgelerine saygı göstermiye devam olunacak ve bunlar olduğu gibi kullanılacaktır.

Bununla beraber işgal eden devlet bu bölgelerde toplanmış olan kimselerin durumu sağlamak şartıyla bölgelerin ciheti tahsisini değiştirebilecektir.

Madde - 13

İşbu Anlaşma devletler tarafından sağlık bölgelerinin yerini tutmak üzere ayrılan mahallere de tatbik olunacaktır.